

ZO ZAL GOD ZICH OVER JOU VERHEUGEN

Tekst: Jos Aarnoudse

Zaterdag 16 januari 2021 vindt de landelijke start van de Actie Kerkbalans 2021 plaats. Vanwege de strenge corona-lockdown tot 19 januari is er grote kans dat het een aangepaste start wordt. Zondag 17 januari 2021 is het de tweede zondag na Epifanie. In oecumenisch verband begint dat ook de zogeheten 'week van gebed voor de eenheid van de kerken'.

Tekstkeuze voor dit jaar

Voor de tweede zondag na Epifanie zijn de lezingen uit de Schrift op het oecumenische leesrooster gewoonlijk Jesaja 62:1-5 en Johannes 2:1-11 (de bruiloft te Kana). Twee jaar geleden heb ik met name naar aanleiding van de evangeliëlezing voor die zondag een preekschets geschreven. Vorig jaar richtte ik de blik op een tekst uit het Spreukenboek over 'vrijgevigheid'. Beide preekschetsen zijn overigens nog steeds terug te vinden op de website van Kerkbalans: www.kerkbalans.nl.

Dit jaar wil ik stil staan bij de metafoor van de bruid voor het volk van God. We laten ons vooral gezeggen door de bijbelse traditie die de verhouding van God met zijn volk en van Christus met zijn gemeente tekent in termen van een huwelijk.

Een nieuw begin voor 'Jeruzalem'

Op de eerste zondag na het Kerstfeest (27 december 2020) stond als profetenlezing bijna dezelfde passage uit het bijbelboek Jesaja op het leesrooster: Jesaja 62:10-62:3. Dat was die zondag gekoppeld aan de evangeliëlezing die vertelt hoe Jozef en Maria het kind Jezus komen voorstellen in de tempel van Jeruzalem. Daar zijn de oude Simeon en Hanna, die meer zien dan een arm stel met een pas in Gods verbond opgenomen jongetje. Het stel kan zich daadwerkelijk niet meer veroorloven dan een paar duiven bij dit voorstellingsritueel in de tempel. Simeon en Hanna zien in dit kind echter Gods nieuwe begin met Israël en de volken. Van Hanna horen we dat ze er bij kwam staan en God loofde, en dat ze over Hem sprak 'met allen die voor Jeruzalem verlossing verwachtten'. We worden door deze bejaarde dochter van Israël teruggevoerd naar profetische teksten vol belofte, waarvan er één mocht klinken op die zondag: 'zoals de aarde haar gewassen voortbrengt, zoals een tuin het gezaaide laat ontkiemen, zo laat de Eeuwige God gerechtigheid ontkiemen en glorie voor het oog van alle volken.' (Jesaja 61:11).

In de context van het Jesajaboek is er inderdaad sprake van een nieuw begin. Een nieuw begin voor Jeruzalem na de Babylonische ballingschap. Een periode van duisternis. Maar dan zal het licht van God opgaan over Jeruzalem, en dat zal een enorme uitstraling hebben (vergelijk Jesaja 60). Is het al te zien? Ach nee, het altaar is al wel hersteld, maar de tempel en de muren van de stad niet. Het hele gebied draagt nog de sporen van achteruitgang en verwoesting. Het is beslist nog geen florissante bedoening. Maar je wordt uitgenodigd er door heen te kijken.

Sion als 'stad van God'

Sion als de stad van God: daar wil je bij horen. Want: is zij prachtig om de materiële goederen waar aardse steden zo trots op zijn, de magnifieke tempels, kathedralen, stadions? Nee, het is een open stad: 'Je poorten zullen nooit gesloten worden, dag en

nacht zullen ze openstaan' (Jesaja 60: 11) Waarom: 'Ik stel de vrede aan als wachter en de gerechtigheid als gezag. Van geweld in je land wordt niets meer vernomen, noch van verwoesting of rampspoed binnen je grenzen' (Jesaja 60:17-18), zo spreekt de Eeuwige. God zelf is hun Licht. Het gaat dus niet om een droom van nieuwe aardse macht, of van wraak om de vernedering van eerst, maar om een droom die oproept tot bezinning op de radicale verandering die zich in de stad van God zal voltrekken, als we opnieuw gaan beginnen.

De figuur van de messias

In hoofdstuk 61 neemt een profetische stem het woord. Er wordt teruggerepen op het eerste lied van de 'knecht van de HEER' (vgl. Jesaja 42:1), maar nu in de eerste persoon: de Geest van Eeuwige rust op mij, want de Eeuwige heeft mij gezalfd' (Jesaja 61:1). Het gaat om een gezalfde, om een 'messias'. Het was Jezus die - naar het evangelie van Lucas - bij zijn eerste openbare optreden deze woorden op zichzelf betrok (Lucas 4: 14-21).

Het nieuwe begin van God met zijn volk en met de wereld is verbonden aan deze messiaanse gestalte. Hij spreekt de treurende en de geknechten aan. God is een God van recht en sluit nu met hen een eeuwig verbond (Jesaja 61:8).

Een nieuwe naam voor de 'bruid van God'

Het nieuwe begin zie je ook terug in de beeldspraak van bruid en bruidegom. Er is als het ware sprake geweest van een scheiding, van een naar verleden. 'Eens was je verlaten en gehaat en werd je door niemand bezocht' (Jesaja 60:15a). Maar nu 'zal men je noemen met een nieuwe naam, die de Eeuwige zelf heeft bepaald. Je zult een schitterende kroon zijn in de hand van de Eeuwige, een koninklijke tulband in de hand van je God. Men noemt je niet langer 'Verlatene' en je land niet langer 'Troosteloos oord', maar je zult heten 'Mijn verlangen' en je land 'Mijn bruid'. Want de Eeuwige verlangt naar jou en je land wordt ten huwelijk genomen. Zoals een jongeman een meisje tot vrouw neemt, zo zullen jouw zonen jou ten huwelijk nemen, en zoals de bruidegom zich verheft over zijn bruid, zo zal je God zich over jou verheugen' (Jesaja 62:2-5).

Een paar observaties

Een aantal observaties tussendoor om te bedenken zijn de volgende. Wij luisteren naar teksten die een patriarchale samenleving tot achtergrond hebben. Een huwelijk is een openbare aangelegenheid waardoor duidelijk wordt wie bij wie hoort. Ongetrouwd overstappen naar een andere familie, bestaat niet. Ongebonden zijn, kan ook niet. Het kan wel, maar het wordt gezien als vrijbuitery (mannen) of hoerery (vrouwen). Een huwelijk is ook altijd een verbintenis tussen mensen van het verschillende geslacht. Het gaat wel om een verbond, maar dat wil niet zeggen dat het gaat om gelijkwaardige verhoudingen, wat weer niet wil zeggen, dat het niet gericht is op een liefdesrelatie.

Ondertussen is naast de religieuze hoogfeesten, een trouwerij, een bruiloft het voorbeeld van een 'alledaags' feest waar alles voor uit de kast wordt getrokken. Wie aan een feest denkt in de eigen leefwereld, denkt aan een bruiloft. Je viert het als het ware waar je thuis bent, en je bent thuis waar je het viert.

Huwelijken worden gearrangeerd, ook als zij ontstaan op basis van attractie en verliefdheid (denk aan Jacob en Rachel). Er is geen sprake van een vrije partnerkeuze op

basis van gevoelens alleen. Tegelijk is op allerlei manieren aangetoond, dat de kwaliteit en duurzaamheid van relaties bij 'spontaan' aangegane relatie en bij gearrangeerde relaties weinig verschillen. Bij beide komen ongeveer evenveel 'goede', 'slechte' als mislukkende relaties voor. De basis voor een goede relatie is bij beide: groeien in de liefde in alle aspecten die er in een relatie toe doen.

Het motief van de echtelijke liefde voor de relatie met God

In mijn opleiding tot theoloog in Utrecht kwam ik een docent Oude Testament tegen (dr. Maarsingh) die regelmatig sprak over het bijbelboek Hooglied. Hij zei: als de rabbijnen van toen het niet mystiek of spiritueel hadden opgevat, was het nooit in de canon van de Bijbel gekomen. Het is puur erotische, maar zuivere poëzie. Het thema van de liefde tussen twee mensen als spiegel van de relatie van God met zijn volk, of van God met de gelovige, vinden we door heel de Bijbel terug.

Ook de negatieve kant, namelijk dat het dienen van afgoden en het loslaten van Gods goede geboden en beloften profetisch wordt getekend als 'vreemdgaan' en als 'hoererij'.

Maar ook, de enorme inspanning die je in de liefde wilt doen om die ander in liefde voor je te winnen. 'Wat heb ik er niet aan gedaan om...'. Je hebt er alles voor over. Jacob neemt met gemak nog eens zeven jaar horigendienst op zich om zijn Rachel te krijgen.

Ook in de traditie van de kerk is deze beeldspraak voort gegaan. Wanneer God met mensen samen komt, kan het niet anders dan Feest zijn, en dan denk je meteen aan een Bruiloft. Als Jezus aan het begin van zijn tekenen staat, dan is het op een bruiloft die in het water dreigt te vallen. Maar nee: het Feest moet doorgaan, daar staan God en zijn messias voor in. In het bijbelboek Openbaring wordt gesproken van het Bruiloftsmaal van het Lam. Een vreemde combinatie van beelden, maar in ieder geval gaat het om het vieren van een relatie (Openbaring 19:7-8).

De apostel Paulus bespreekt de verhoudingen in een huwelijk en hij vergelijkt het met die van Christus en zijn gemeente, de kerk. Hij sluit af door vooral de mannen te spiegelen aan Christus: 'Mannen, hebt uw vrouw lief, evenals Christus zijn gemeente heeft liefgehad en zich voor haar overgegeven heeft...' Eindigend met: 'Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en die twee zullen tot één vlees zijn. Dit geheimenis is groot, doch ik spreek met het oog op Christus en op de gemeente'. (Efeziërs 5:25-32).

Toekomst voor de kerk en de wereld

(1) De kerk is – als het goed is – (naast andere vormen van samen-zijn) een plek waar het samen-zijn gevierd wordt, het samen-zijn met elkaar, maar vooral het samen-zijn met God. Een plek waar gesproken en gevierd wordt hoe God een God van het verbond is en een God van het nieuwe begin, verbonden aan het verschijnen van Jezus de Messias. Zo'n viering mag kwaliteit hebben (het beste is niet goed genoeg), feestelijk en joyeus. Dat kan hier en daar in onze kerken nog best beter.

(2) De kerk is misschien helemaal niet in zo'n opperbeste conditie, geen florissante bedoening. Eerder achteruitgang en kaalslag. En je vraagt je (terecht) af: wat hebben we verkeerd gedaan, waar namen we de verkeerde afslag? Misschien toch te veel heil verwacht in het verleden van het 'stadsconcept' van de wereld: je moet zijn waar de macht zit? In plaats van het 'stadsconcept' van God: open en geregeerd door recht en

gerechtigheid (vergelijk het lied uit Liedboek 2012 'Zingen en bidden in huis en kerk', Gezang 175 'Wij hebben een sterke stad'). Maar dan nog geldt: je mag er op grond van Gods beloften doorheen kijken. Er is wel degelijk toekomst voor Gods volk en de wereld. Want in allerlei opzichten is de God van de Bijbel een God van het nieuwe begin. Ook voor de kerk in Europa, in Nederland, die nu misschien door een dal gaat. Er is toekomst voor een pretentieloze kerk, als gemeenschap die in navolging van Christus een thuis biedt voor gehavende, ontspoorde en ontredderde mensen.

(3) De kerk is – als het goed is – een gemeenschap waar het niet gaat om religie en rituelen als vormen, maar waar het gaat om een relatie, om een verbond, om afhankelijkheid en toewijding, om het oefenen in de liefde, vanuit de liefde van God, vanuit de liefde van Christus. Het Nieuwe Testament schetst Hem als degene die er alles voor over had om zijn bruid te verwerven. 'Hoe zal Hij die zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgegeven heeft, ons met Hem ook niet alle dingen schenken' (Romeinen 8:32). Als God ons steeds weer een ruimte biedt om genade te ervaren en om op adem te komen, en er steeds weer mensen zijn die daardoor aangesproken, zijn medewerkers worden, waarom zouden we hen dan niet steunen en ook ons daarvoor inzetten, met onze tijd, met onze talenten, met ons geld.

Tenslotte

Geef vandaag voor de kerk van morgen, die – samen met de wereld om ons heen – op weg is naar Gods Toekomst. Dat geloven we. Daarom blijven we opgewekt en hoopvol, zelfs in sombere tijden. En daarom blijven we zingen, ook als dat nu even niet kan, maar dan toch met ons hart:

'Wij hebben een sterke stad,
een stad waar de kinderen dansen,
en waar men muziek maakt en zingt,
een stad door de Heer omringd...

Een ruimte die niemand mat
een toekomst die niemand bewerkte
dan Israëls Heiland alleen,
Hij voert de verdrukten erheen.'

Jos Aarnoudse, predikant Protestantse Kerk, werkzaam als directeur bij de VKB (zie: www.kerkrentmeester.nl)